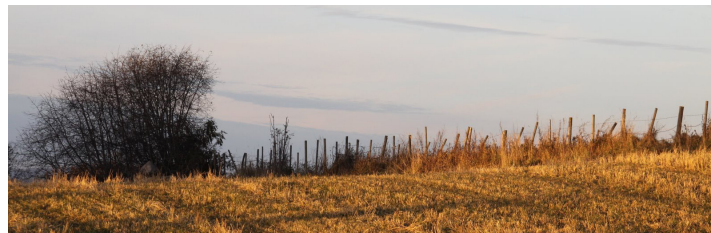
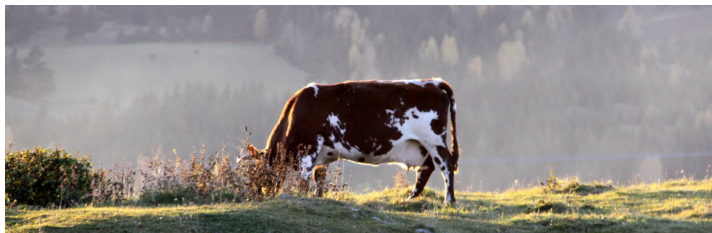
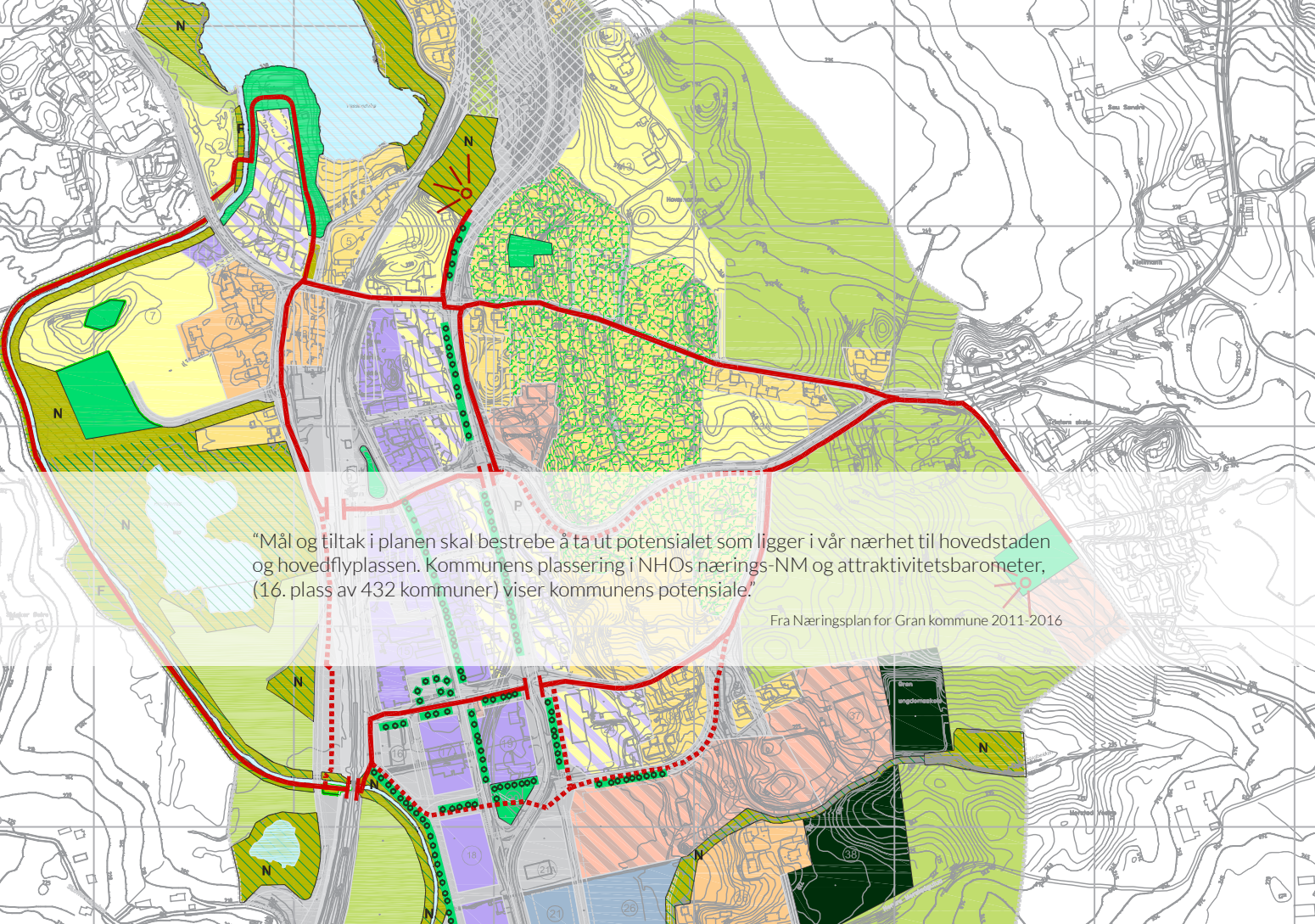

Prosess

Urbane bønder
Henning Aschim Wien

“Mål og tiltak i planen skal bestrebe å ta ut potensialet som ligger i vår nærhet til hovedstaden og hovedflyplassen. Kommunens plassering i NHOs nærings-NM og attraktivitätsbarometer, (16. plass av 432 kommuner) viser kommunens potensiale.”

Fra Næringsplan for Gran kommune 2011-2016

Dette beskriver utgangspunktet mitt, bokstavelig talt og uttryksmessig. Jeg startet ganske realistisk og glemte helt det arkitektoniske, det konseptuelle, det studerende.

Slik er det nå å ta utgangspunkt i et reelt problem og søke veiledning fra kommunen - de ser naturlig nok etter løsninger og har ikke i like stor grad som studenter et prosessorientert syn på den utviklinga jeg har planlagt å gjennomføre.

A photograph of three people walking away from the camera on a dirt path. The scene is set outdoors under a bright blue sky with a prominent lens flare from the sun. The ground is dry and grassy. In the background, there are hills and some buildings. A semi-transparent white text box is overlaid on the middle of the image.

“Her er du heime, Knut.

Kva? —

Det var ingen som sa detta. Men det er detta som er på ferd i dag. Her er du heime. Ei herlig og sann og enkel verd opnar seg for han på den staden han er fødd. Som ei kosteleg gåve. Han går mellom desse falne trea, og desse tusen som står att. Det hender noko ved han i dag: Skogen opnar seg for han. Hans eigen plass openberrar seg. Det er ein viktig dag for eit menneske.”

Tarjei Vesaas, “Siste-mann heim”

Dette utdraget fant jeg i boka “Mellom Jord og Himmel” av Christian Norberg-Schulz. Det talte til meg fordi jeg nå går tilbake til mitt eget hjemsted og forsøker å åpne øynene på ny for hva hjemstedet mitt egentlig er. I et øyeblikk å se vekk fra den barnlige naiviteten, i et annet øyeblikk se vekk fra det kritiske blikket som oppstod i ungdommen.

Fjerne blikket fra landskapet og se samfunnet. Fjerne blikket fra samfunnet og se landskapet. Undersøke historien for å kunne se nåtiden. Gjennom forskjellige filtre kunne se hele bildet.

Bildet til venstre side er utsikten fra St. Petri, Tingelstad gamle kirke. Kirken på bildet er Tingelstad nye kirke.

“En forutsetning for å bevare et særpreg er at man har et særpreg å bevare.”

NRK Spekter, vår 2010

Dette sitatet er hentet fra Spekter, et NRK-program. I akkurat denne episoden som gikk våren 2010, fokuserte de på tettstedene i Norge, og stilte rett og slett spørsmålet "Hvorfor har vi så stygge tettsteder?" De gjennomførte en kjøretur på Østlandet og var blant annet innom Gran.

Det som er viktig med å bygge i Gran er å måtte være i stand til å tilføre noe til stedet som samtidig ivaretar dens egenart. I dagens bygdebyer, kritisert for å være generelle, ser man ikke forskjell fra sted til sted, og nybygg som identifiserer seg med stedet er ekstremt viktig. Da dukker dette spørsmålet opp: Hva gjør Gran til Gran?

Jeg har en følelse av hva Gran er, men jo mer jeg har sett på stedet, jo flere regelbrudd ser jeg. Nye bygg på stedet følger kanskje kommunens formingsveileder, men inntrykket av dem er fremmed. Jeg må prøve å fri meg fra "masteroppgave på hjemstedet"-sykdommen, og oppnå et "objektivt subjektivt" inntrykk av stedet.

Bakgrunnsbildet er av Granvang, "Hadelands storstue", et bygg som har fått mye kritikk pga sitt utseende.

OVERSIKTSPROFIL

av banene

KRISTIANIA - GJØVIK

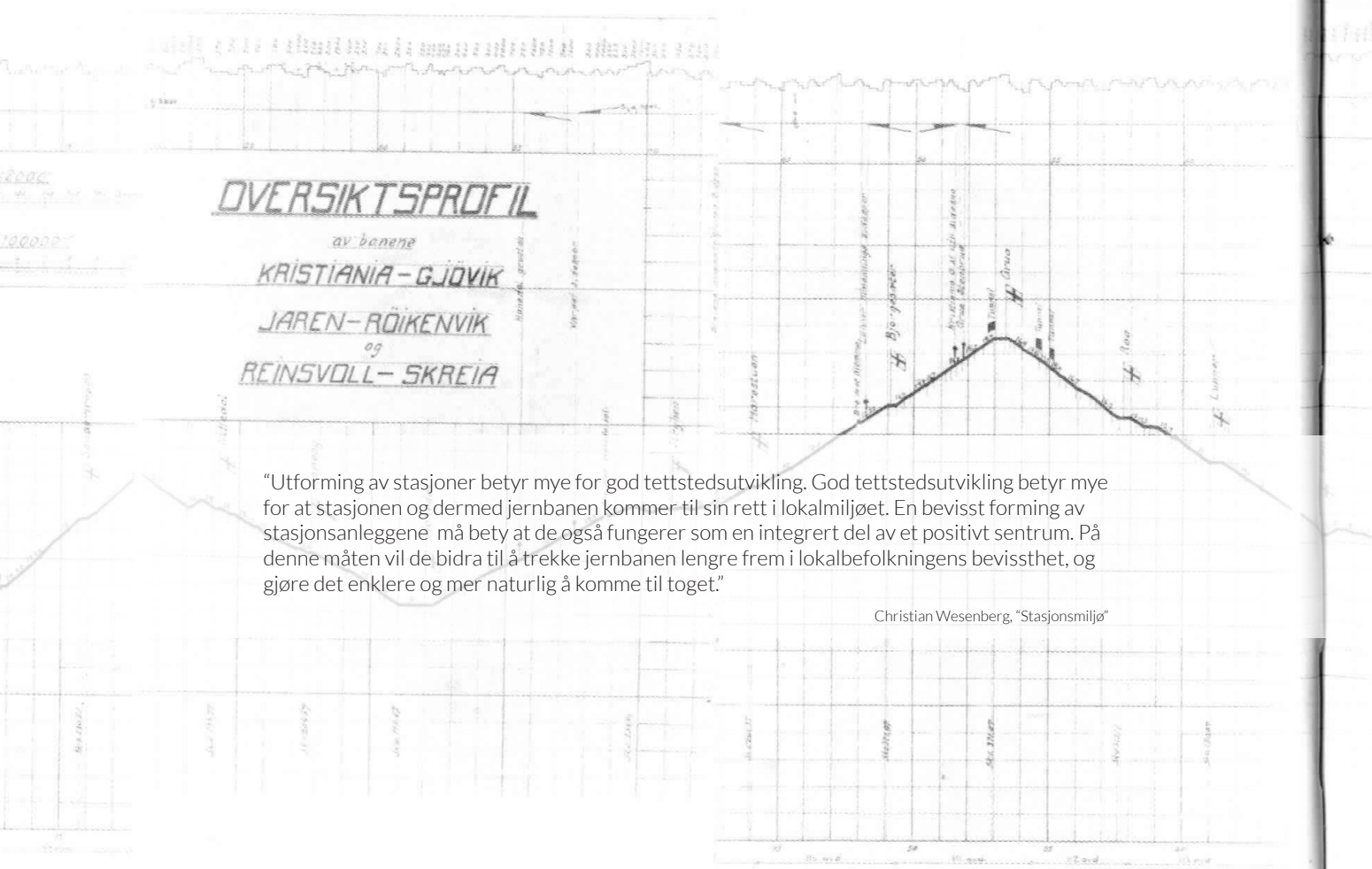
JAREN - RØIKENVIK

og

REINSVOLL - SKREIA

“Utforming av stasjoner betyr mye for god tettstedsutvikling. God tettstedsutvikling betyr mye for at stasjonen og dermed jernbanen kommer til sin rett i lokalmiljøet. En bevisst forming av stasjonsanleggene må bety at de også fungerer som en integrert del av et positivt sentrum. På denne måten vil de bidra til å trekke jernbanen lengre frem i lokalbefolkningens bevissthet, og gjøre det enklere og mer naturlig å komme til toget.”

Christian Wesenberg, “Stasjonsmiljø”

Et annet sitat som har betydd mye for meg angående tettstedsutvikling er dette som jeg fant i Tore Brantenbergs "Italias Urbane Fenomen":

"For å skape gode rammer for bylivet må hele formingsaspektet beherskes, fra byplan- og bygningsnivå med bevisste romdannelser, til materialbruk, detaljering og møblering. Mye av norsk byforming er dessverre overlatt til amatørmessig eller tilfeldig skjønn, og gode eksempler er mangelvare. Det er viktig å anlegge vakre og sosialt fungerende møteplasser, men likevel ikke tilstrekkelig. Den engelske sosialpsykolog definerer stedet som samspillet mellom det *fysiske miljø*, det *sosiale miljø*, og *forestillingene om stedet*. Det hjelper lite om det fysiske og det sosiale miljøet er aldri så godt planlagt og gjennomført, hvis ikke forestillingene om stedet er gode. Er det først skapt negative forestillinger, vil de styre oppfatningene av stedet, selv om fysiske og sosiale kvaliteter er oppnådd. Flere byer og drabantbyer lider under denne stigmatiseringen."

Jeg tror Gran lider under en viss stigmatisering. Mulig det er fordi jeg har vokst opp her selv, men jeg har også hørt fra flere forskjellige ungdommer under intervjurunden at de vil rømme fra stedet straks de får muligheten.

Haha! Gran ja. Nei, det er ikke noe håp for Gran. Jeg skal ikke fortsette å bo her. Det mangler jo alt. H&M, Peppes, og for eksempel utesteder og en god kino. Filmene kommer jo til Oslo lenge før de kommer til Brandbu.

“The experience of Pienza sets the bar high for the standard of what constitutes good design at the scale of a small town or a large city; and frankly, knowing Pienza exists makes it disingenuous for us to pretend that the humble can’t be invested with the noble. On the contrary, in high-minded simplicity there can be dignity and grace. It wasn’t really power or money but rather ideas that [Pio II] brought back from mighty Rome to his little hometown.”

Tore Brantenberg, “Italias Urbane Fenomen”

EU-kontroll?

Skulle det bli et kontrollpunkt på grensen til Norge, er det noe som må vurderes.

Hadeland Bilcenter AS

Øyngve, 84. Øyngve

TELF. 61 22 98 00

www.hadeland.net

0200

Søsken med VM-suksess

SIDE 15

Nyttår

Vil ha flisfyring på Nesbakken

SIDE 8-9

Kultur

Påskekrim fra jevnakerdame

SIDE 19

Foto: Øyngve Presse

Vassenden blir masteroppgave

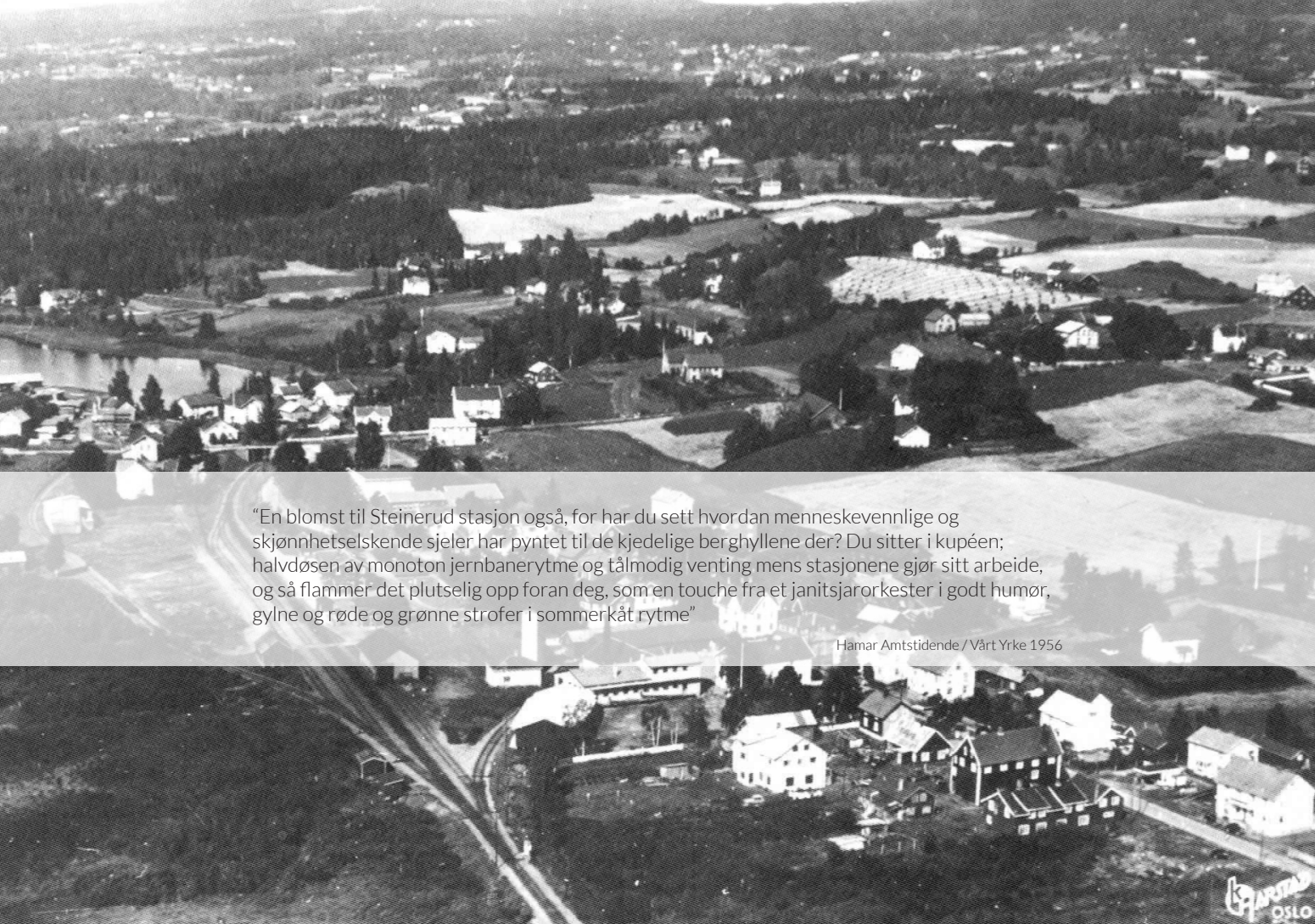
Arkitektstudent Henning Aschim Wien har valgt å ta for seg Gran sentrum i sin masteroppgave. Han mener nordenden er interessant ettersom sentrum er i ferd med å bevege seg sørover. – Jeg ønsker å tegne et bygg som skal ligge i Vassenden.

Sagatangen, der Gran Almenning er i dag, er strolig spennende, sier studenten. Nå har han startet opp med å spørre hva grannasokningene sjøl savner i sentrum.

SIDE 4-5

Jeg tror jeg leste disse setningene ti ganger. Det åpnet øynene mine og fjerna en sperre som tidligere gjorde at jeg så på Gran som en ubetydelig bygdeby som ikke kunne gjennomføre store planer. Jeg skal ikke si at jeg har paveambisjoner, men jeg kan i alle fall ta med meg *ideer* tilbake til hjemstedet mitt.

Forrige vinter snappa lokalavisa opp tippet om at jeg ville gjerne ta for meg Gran i oppgaven min. De ble med meg rundt på tur da jeg gjorde noen undersøkelser og slo det opp på forsida dagen etter. Enten er det lite som skjer på Hadeland, eller så er dette en sak som opptar folk. Eller begge deler.

“En blomst til Steinerud stasjon også, for har du sett hvordan menneskevennlige og skjønnhetselskende sjeler har pyntet til de kjedelige berghyllene der? Du sitter i kupéen; halvdøsen av monoton jernbanerytme og tålmodig venting mens stasjonene gjør sitt arbeide, og så flammer det plutselig opp foran deg, som en touche fra et janitsjarorkester i godt humør, gygne og røde og grønne strofer i sommerkåt rytme”

Hamar Amtstidende / Vårt Yrke 1956

“NSB har hatt tradisjon for gode uteanlegg. Det startet med de første jernbaneselskapene fra midten av forrige århundre. Uteanleggene var den gang en del av en helhetlig satsing som skulle gi folk et positivt bilde av toget som reisemåte. De flotte stasjonsanleggene med stasjonsplass, perrong, stasjonsbygninger og stasjonspark innenfor en ramme av store trær, fungerte som møtested i by og bygd.”

Christian Wesenberg, “Stasjonsmiljø”

Jeg leste meg opp på italienske byrom med Tore Brantenberg og ble kjempeinspirert. Så kom jeg på at den store forskjellen mellom italienske piazzaer og Stasjonsparken i Gran er nettopp det at sistnevnte er en park. Det er noe som ikke er overførbart. Men i sammenhengen med stasjonsområdet blir det et byrom, og mye kan overføres når det gjelder byrom. Grans kommersielle torg er ikke her, det er ikke her folk setter opp bod og selger frukt og grønt, men det er fortsatt et byrom, en sosial møteplass, et sted å “henge”, et sted å være. Forhåpentligvis kan det bli et sted å være for å være i seg selv, uten at man må ha en grunn.

Jeg har tilbrakt mange timer på stedet og ser hvordan folk ter seg. Folk venter. De aktiviserer seg ikke, men står rett opp og ned eller sitter, enten på de få benkene som er der, eller i solveggen på stasjonen. Tar fram telefonen, ser på klokka. Barna som er med foreldrene holder seg til dem og vandrer ikke rundt, for det er ingenting for dem å ta seg til. To ganger i timen kommer mange biler og slipper av folk som skal med toget, deretter kommer det biler som henter de som gikk av. Det er stort sett aldri travelt her. Mest travelt blir det når pendlerne kommer hjem fra jobb i Oslo.

“I byen kan vi møde en mangfoldighed av mennesker. Igennem mødet med forskellige mennesker med forskellige værdisæt kan man lære at sætte pris på mangfoldigheden og de muligheder den giver. Variationen av mennesker i byens rum er en av forudsætningerne for en tolerant by, og en tolerant by er en god forudsætning for en demokratisk by, en by der forsøger at byde alle indenfor.”

Jan Gehl et al., “Det Nye Byliv”

Mens jeg leser blir jeg med ett dratt tilbake til Oslo nå i sommer. Disse ordene var spesielt sterke i etterkant av 22. juli. Jeg var heldig nok og kjente ingen av de drepte på Utøya personlig, men jeg var på jobb hos Statsbygg da det smalt. Jeg kjente det godt på kroppen, kun 500 meter unna regjeringskvartalet.

Det kan godt hende at den koplingen ordene gir ikke får noe med oppgaven min å gjøre - god stedsforming er ikke et direkte svar mot terrorisme - men det er viktig å ha i bakhodet de positive effektene god stedsforming kan ha. Et mål for denne oppgaven er jo å skape et bedre sted å være i, for alle.

Jeg bor i Levanger og pendler til skolen hver dag. Ved et uhell dro jeg en dag ett stopp lenger, til Verdal, og oppdaget denne nyanlagte jernbaneparken. Som det er planlagt på Gran, er det her lagt en undergang under jernbanen. Derimot er undergangen her i Verdal en god del mer hensiktsmessig utformet enn planene skulle tilsi at den i Gran blir. Undergangen her skaper en "plass", som gir et positivt fotavtrykk i bymiljøet.

En slik utforming kommer ikke automatisk, jeg vil tru at med mer press og midler kan man få på plass en mer gjennomtenkt undergang. Særlig når man nå forventer så mange ungdommer inn til Gran sentrum, vil det være viktig å se på plasser som ikke kan bli skumle og lett "okkupert".

“At være til selskap i store rum med få gæster har aldrig været specielt festligt.”

Jan Gehl et al., “Det Nye Byliv”

“Architecture evolves from the collision of political, economical, functional, logistical, cultural, structural, environmental and social interests, as well as interests yet unnamed and unforeseen. How to tell such a complex story in a simple way?”

Bjarke Ingels Group, “Yes Is More”

"Architecture is most appealing with simple lines and clear ideas. A city, on the other hand, becomes alive when it is rich with experiences and surprises."

Bjarke Ingels Group, "Yes Is More"

“Er det greit at vi ikke forteller deg noen av planene våre?”

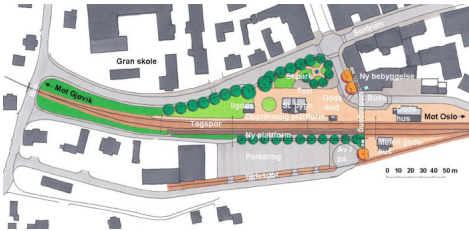
Alf Gunnar Lunde, Rom Eiendom

Jeg fikk av kommunen en planskisse over hvordan Jernbanelverket tenkte seg utformingen av stasjonsområdet. De driver fortsatt med dette (i skrivende stund), men skal være ferdig i november med et forslag. På denne skissen var det skissert forslag til bebyggelse på pendlerparkeringstomta, og jeg ble umiddelbart nysgjerrig på dette. Hadde ROM noen planer for tomta? Jeg tok kontakt og fikk arrangert et møte hos dem i Oslo den 21. september.

Det første som ble sagt på møtet var dette sitatet, og jeg ble litt overraska. Det skulle derimot vise seg at de var veldig interessert i mine planer for stedet, og hvis de fortalte hva de hadde tenkt, var de redd for at det var de planene som jeg kom til å ende med i min oppgave, og de var ikke interessert i å se sine egne ideer en gang til. Det beste for stedet på lang sikt, var å se alle mulighetene som ligger der, uoppdaget. Og jeg skal oppdage dem.

Så, på kort sikt opplevde jeg møtet som mindre fruktbart, utformingsmessig, men jeg vil vel være enig i at det er til det beste.

Og jeg vil ikke si at møtet ikke bar frukter. Jeg fikk etablert kontakt og vi prata en del omkring stedet og hvilke mål ROM hadde.

Saltaktypologien har vært en gjenganger i diskusjonene jeg har hatt med meg selv. Det har vært en gjentakende problemstilling i de fleste av mine prosjekter opp igjennom utdanninga, av diverse grunner. I det første året på arkitektlinja ville jeg kvitte meg med "saltak=hus"-refleksen.

Denne motforestillingen mot saltak har senere år gitt meg problemer når jeg prøver å lage flere bygg som skal innordnes i et bygget miljø der saltakhus er en dominerende typologi - uten å falle tilbake til "koselig"-typologien. I tillegg har også denne klassiske "husformen" fått en renessanse i mange nye byggverk, og jeg har vært redd for å lage kopier av disse.

Første gangen jeg så Herzog & de Meurons "Vittra-Haus" var det noe i meg som forandret seg; jeg så at det kunne være mulig å godta saltak i en kontemporær setting. Likevel ser jeg at akkurat dette huset nærmest blir en parodi på saltakstypologien, fordi den ikke står i en slik typologisk setting og gjennom det faktum at Vittra er et møbelfirma gjør at bygningen fungerer nærmest som en "duck". We sell homes.

The High Line i New York og Viken Skogs parkeringsplass har vært en inspirasjon for meg når det gjelder omforming av buttsporet som rammer inn pendlerparkeringa på vestsida av jernbanen.

Viken Skog har lært meg at man kan la naturen gjennomsyre en parkeringsplass for å la området fortsette å underkaste seg det naturlige.

The High Line i New York har vært et inspirerende prosjekt som tar for seg et jernbanespors naturlige forfall og omfavner, kultiverer og forbedrer det. Det er et eller annet jeg finner fascinerende med forlatte jernbanespor.

Trapp, AHO (Foto: Maja Haanæs)

“Husk på at stasjonen er fredet i henhold til kulturminnelovens §§15 og 19.”

Christian Wesenberg, Jernbaneverket

§ 19. Fredning av område rundt et fredet kulturminne.

Departementet kan frede et område rundt et fredet kulturminne og skipsfunn som nevnt i § 14 så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av kulturminnet i miljøet eller for å beskytte vitenskapelige interesser som knytter seg til det.

I fredningsvedtak etter første ledd kan departementet forby eller på annen måte regulere enhver virksomhet og ferdsel i fredningsområdet som er egnet til å motvirke formålet med fredningen. Det samme gjelder fradeling eller bortfeste av grunn til virksomhet som nevnt i første punktum.

Departementet kan i særlige tilfelle gjøre unntak fra vedtak om fredning og fredningsbestemmelser for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredete området.

Jeg hadde ikke tenkt over at anlegget rundt stasjonsbygningen også var fredet. Dette spørsmålet kom opp i forbindelse med en diskusjon med jernbaneverkets Christian Wesenberg om plassering av undergangen. I skrivende stund utforsker JBV mulighetene for en undergang lenger sør, men jeg føler at det ikke er hensiktsmessig når jeg ser på koblingen mellom de to perrongene.

NRK Beta-doktrinen, “The only way to control your content is to be the best provider of it”, handler mest om hvordan man skal angripe ulovlig nedlasting på internett, men jeg føler at den likevel er aktuell i denne sammenhengen. Hvis Jernbaneverket, NSB, ROM eiendom og Gran kommune vil kontrollere hvor folk skal krysse jernbanesporet, må de sørge for at undergangen er hensiktsmessig plassert. Da jeg var på møte med ROM Eiendom sa de at folk faktisk tropper opp med rosesaks og klipper hull i eventuelle gittergjerdet om det skulle være en raskere måte å komme seg over sporene på.

Derfor velger jeg å angripe området mellom perronghuset og godshuset - jeg unngår dermed å grave meg ned i det umiddelbare området rundt stasjonen, og får til en kopling som ikke bare legger seg inn i mitt nye aksesystem, men som også får en god nærhet til plattformer på begge sider av sporene.

“Til syvende og sist kan du ikke ende opp med en logistikkjøpsløsning som er dårligere enn den som allerede finnes på stedet.”

Helge Solberg, veileder

Jeg trodde den busslogistiske løsningen jeg hadde planlagt var mer tydeligere, mer oversiktlig, og rett og slett bedre, enn den løsningen som er der i dag. Helt til veilederen min påpekte det jeg egentlig visste innerst inne; én holdeplass på én side av vegen er bedre enn én på begge sider. Denne oppvåkningen gjorde at jeg måtte kaste meg rundt og forkaste en god del av mine andre planer. Denne friksjonen fikk meg også i gang etter en stillestående periode, der jeg følte at jeg satt fast i prosessen. Ikke bare fikk jeg en bedre bussituasjon, men fikk også gjort om på undergangen, som ikke hadde utviklet seg på flere uker, i tillegg til bedre grunnlag for koplingen ventehall-holdeplass og et tydeligere stasjonsområde og parkavgrensing.

Tollbygningen, Gardermoen

Drammen Busstasjon

Tietgenkollegiet, København